

I. Закони України

1. Закон України «Про професійну освіту» (прийнятий Верховною радою України 285 голосами 21.08.2025 та направлено на підпис Президенту України)

Закон не тільки змінює систему професійної (професійно-технічної) освіти, а проголошує нову систему формування трудового потенціалу, вносить зміни у діяльність всіх складових суб'єктів, зацікавлених освітою та навчанням робітничих кадрів.

Законом:

- інтегрується професійна і фахова передвища освіта як основні виконавці запитів населення та потреб ринку праці в робітничих кадрах;
- запроваджується незалежне оцінювання, встановлення, підтвердження професійного рівня навчених в закладах професійної освіти (ЗПО), на виробництві (за запитом громадян) в кваліфікаційних центрах;
- орієнтується освітня діяльність з результатом 5 рівня Національної рамки кваліфікацій;
- включається професійна і фахова передвища освіта в процес здійснення профільної повної середньої освіти за програмами 12-річного терміну з отриманням певного рівня кваліфікації;
- змінюються дозвільні та контрольні функції діяльності професійної освіти незалежними структурами;
- проголошується автономія ЗПО, нові форми фінансування та використання позабюджетних надходжень;
- визначаються демократичні, прозорі форми управління ЗПО за участю професійних наглядових рад із значними повноваженнями;
- проголошено публічно-приватне партнерство в організації освітнього процесу за запитом роботодавців, їх участі в реалізації практичної складової освітніх програм;
- визначається право ЗПО формувати освітні програми для реалізації професійних стандартів та відповідальність за їх реалізацію.

2. Закон України № 4353 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення національної системи кваліфікацій відповідно до актуальних потреб ринку праці»

Закон України № 4353 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення національної системи кваліфікацій відповідно до актуальних потреб ринку праці» прийнято 15.04.2025 (набрав чинності з 02.05.2025) <https://www.golos.com.ua/documents/z-4353-ix.pdf>.

Законом внесені зміни до Кодексу законів про працю України (КЗпПУ), Законів України: «Про зайнятість населення», «Про освіту».

В КЗпПУ відображаються поняття:

- «професія», «трудова функція», «повна професійна кваліфікація», «часткова професійна кваліфікація», «перелік робіт»;
- передбачено порядок створення, внесення змін та ведення Єдиного реєстру кваліфікацій - Класифікатора професій (ЄРК-КП);
- визначено держателем ЄРК-КП – Національне агентство кваліфікацій;
- ЄРК-КП забезпечує обмін даними, а також електронну інформаційну взаємодію з: Єдиною державною електронною базою з питань освіти, Єдиною інформаційно-аналітичною системою центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, Реєстром застрахованих осіб, Єдиним порталом вакансій EURES (Європейської мережі служб зайнятості), інформаційною системою органів державної статистики, інформаційно-комунікаційними системами Пенсійного фонду України.

3. Закон України № 4186 «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності серед здобувачів освіти»

Прийнятий 08.01.2025 Закон України № 4186 «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності серед здобувачів освіти» (набрав чинності 01.06.2025) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4186-20#Text> вносить зміни до Законів України: "Про професійну (професійно-технічну) освіту", "Про волонтерську діяльність", "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про фахову передвищу освіту", "Про повну загальну середню освіту".

Змінами передбачено право волонтера на:

- зарахування часу здійснення волонтерської діяльності до практики в разі її відповідності освітній програмі закладу освіти за згодою закладу освіти;
- визнання компетентностей, здобутих у результаті здійснення ним волонтерської діяльності, у порядку, передбаченому щодо визнання результатів навчання;
- сприяння здійсненню волонтерської діяльності, підвищенню її суспільного престижу, розвитку, підтримці та заохоченню такої діяльності серед учасників освітнього процесу закладу освіти.

4. Закон України № 4510 «Про публічно-приватне партнерство»

Прийнятий 19.06.2025 Закон України № 4510 «Про публічно-приватне партнерство» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20#top> (набрання чинності відбудеться 31.10.2025) демонструє можливість застосування публічно-приватного партнерства у співпраці між державними та приватними секторами з організації освітнього процесу, у тому числі у професійній освіті, в першу чергу практичній підготовці здобувачів освіти із залученням бюджетних витрат та дотримання діючого законодавства держави.

II. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 2025 року № 872 «Про Єдину державну електронну базу з питань освіти»

Постановою (набрання чинності відбулось 22.07.2025) затверджено Положення про Єдину державну електронну базу з питань освіти (Єдина електронна база, ЄДЕБО) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2025-%D0%BF#Text>, яким визначено механізм її функціонування, проголошено поняття та терміни вживання, а саме:

- верифікація;
- користувач Єдиної електронної бази;
- Реєстр документів про освіту;
- Реєстр здобувачів освіти;
- Реєстр педагогічних, науково-педагогічних працівників;
- Реєстр сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання;
- Реєстр сертифікатів педагогічних працівників;
- Реєстр студентських (учнівських) квитків;
- Реєстр суб'єктів освітньої діяльності;

Визначено, що:

- власником Єдиної електронної бази є держава в особі Міністерства освіти і науки України (МОН);
- держателем ЄДЕБО є МОН, адміністратором – державне підприємство «Інфоресурс», що належить до сфери управління МОН;
- володільцем інформації, що міститься в Єдиній електронній базі є МОН.

Суб'єктами ведення Єдиної електронної бази є: МОН, адміністратор, Державна служба якості освіти (ДСЯО), Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, обласні, держадміністрації, Український центр оцінювання якості освіти (ДЦОЯО), державна наукова установа "Інститут освітньої аналітики" (ІОА), суб'єкти освітньої діяльності та їх відокремлені підрозділи, інші підприємства, установи, які вносять та отримують інформацію з ЄДЕБО.

Обробка інформації в Єдиній електронній базі здійснюється з метою забезпечення:

- 1) електронного ліцензування освітньої діяльності
- 2) акредитації освітніх, освітньо-професійних програм

- 3) супроводження прийому на навчання до суб'єктів освітньої діяльності
- 4) інформування громадськості про перебіг вступних кампаній до суб'єктів освітньої діяльності
- 5) проведення МОН опитувань здобувачів освіти
- 6) формування, реєстрації та обліку інформації для видачі суб'єктами освітньої діяльності документів про освіту
- 7) присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань;
- 8) перевірки достовірності документів про освіту
- 9) інформування громадськості про ліцензії суб'єктів освітньої діяльності
- 10) формування звітів у сфері освіти
- 11) моніторингу досягнення цільових показників діяльності закладу вищої освіти
- 12) моніторингу працевлаштування випускників закладів освіти
- 13) єдиного державного обліку
- 14) ідентифікації суб'єктів освітньої діяльності,
- 15) аналізу інформації про суб'єктів освітньої діяльності
- 16) планування та аналізу реалізації положень законодавства у сфері соціального захисту здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти
- 17) обліку, аналізу та узагальнення показників діяльності суб'єктів освітньої діяльності;
- 18) проведення аналітичних досліджень та прогнозування тенденцій розвитку системи освіти;
- 19) проведення спостережень за структурними змінами в системі освіти;
- 20) фізичних і юридичних осіб достовірною інформацією про суб'єктів освітньої діяльності;
- 21) інших потреб у галузі освіти, визначених законодавством у сфері освіти.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2025 р. № 774 «Про схвалення Бюджетної декларації на 2026-2028 роки»

Постановою, яка набрала чинності з 01.07.2025 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/774-2025-%D0%BF#top>, визначено 12 пріоритетів напрямків діяльності у сфері освіти та 7 із створення сучасної системи професійної (професійно-технічної) освіти шляхом:

- формування оптимальної мережі закладів професійної освіти;
- створення навчально-практичних центрів;
- утворення Центрів професійної досконалості;
- підготовки за новими освітніми програмами;
- запровадження короткострокових програм;
- розвитку партнерства з бізнесом, зокрема впровадження дуальної форми здобуття освіти;
- проведення комунікаційної кампанії з підвищення престижності та популяризації професійної освіти та робітничих професій.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 червня 2025 р. № 734 «Про затвердження Порядку визнання на рівнях повної загальної середньої освіти результатів навчання, здобутих шляхом формальної та/або неформальної освіти у суб'єктів освітньої діяльності, розміщених за кордоном»

Постановою, яка набрала чинності з 25.06.2025 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/734-2025-%D0%BF#Text>, затверджено Порядок визнання на рівнях повної загальної середньої освіти результатів навчання, здобутих шляхом формальної та/або неформальної освіти у суб'єктів освітньої діяльності, розміщених за кордоном, який визначає механізм організації та здійснення процедури визнання результатів навчання, здобутих громадянами України шляхом неформальної та/або формальної освіти у суб'єктів освітньої діяльності, розміщених за кордоном.

Процедурою передбачено формування МОН мережі закладів освіти, які будуть здійснювати визнання здобутої середньої освіти.

Документ сприяє забезпеченню права на безперервну освіту для дітей, які тимчасово або постійно перебувають за кордоном, а також створює умови для належного обліку та зарахування результатів їхнього навчання при поверненні до української системи освіти.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 червня 2025 р. № 686 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341»

Постановою № 686 внесено зміни у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/686-2025-%D0%BF#Text>.

Документом сформовано поняття повної професійної кваліфікації, яка має бути визнана або присвоєна/підтверджена суб’єктом, уповноваженим на це законодавством та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати всі трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом.

Також сформовано поняття часткова професійна кваліфікація, яка визнана або присвоєна/підтверджена суб’єктом, уповноваженим на це законодавством та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати частину трудових функцій, визначених відповідним професійним стандартом.

Крім того, сформовано рівні Національної рамки кваліфікацій (НРК) повної загальної середньої освіти, а саме:

- початкова освіта – 1 рівень Національної рамки кваліфікацій;
- базова середня освіта – 2 рівень Національної рамки кваліфікацій;
- профільна середня освіта за програмами одинадцятирічної повної загальної середньої освіти – 3 рівень Національної рамки кваліфікацій;
- профільна середня освіта за програмами дванадцятирічної повної загальної середньої освіти – 4 рівень Національної рамки кваліфікацій.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 2025 р. № 871 «Про затвердження Порядку визнання результатів навчання, здобутих на тимчасово окупованій території України, на рівнях професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти»

Постановою, яка набрала чинності з 19.07.2025 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/871-2025-%D0%BF#Text>, затверджено Порядок визнання результатів навчання, здобутих на тимчасово окупованій території України, на рівнях професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, який визначає механізм організації та здійснення процедури визнання результатів навчання, здобутих на тимчасово окупованій території України, на рівнях професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти осіб, які проживали на тимчасово окупованій території України, із числа громадян України та осіб, які проживають в Україні або перебувають на території України на законних підставах.

На рівні професійної (професійно-технічної) освіти визнання результатів навчання проводять уповноважені установи, що мають ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері професійної (професійно-технічної) освіти за відповідними робітничими професіями

Перелік уповноважених установ затверджується МОН на календарний рік з числа закладів освіти, що подали заяви про готовність до проведення процедури визнання результатів навчання.

Визнання результатів навчання на рівні професійної (професійно-технічної) освіти проводиться за професіями, визначеними Національним класифікатором України ДК 003:2010 “Класифікатор професій”.

Контроль за дотриманням процедури визнання результатів навчання на рівні фахової передвищої та вищої освіти здійснює Державна служба якості освіти.

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.03.2025 № 260-р №Про затвердження операційного плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року»

Розпорядженням № 260-р <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/260-2025-%D1%80#Text> затверджено операційний план заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року

Операційний план передбачає реалізацію чотирьох основних стратегічних цілей, які охоплюють систему освіти:

1. **Комплексне впровадження принципів, політик і заходів**, що сприятимуть забезпеченню рівних прав та можливостей для всіх, повазі до людської гідності, відсутності дискримінації в системі освіти.

2. **Посилення ролі закладів освіти** щодо забезпечення рівних можливостей, запобігання та протидії насильству і дискримінації, вдосконалення освітнього процесу на засадах поваги до людської гідності та прийняття багатоманітності людини.

3 **Посилення ролі та можливостей професійної спільноти** з питань забезпечення рівних прав, міжнародної співпраці.

4 **Упровадження інклюзивних практик у сфері освіти** для подолання наслідків військових дій та післявоєнної відбудови України.

Основними завданнями професійної освіти є:

- пріоритетний розвиток навчання жінок;
- включення до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- впровадження у колективних договорах закладів освіти питання щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- підвищення кваліфікації педагогічних працівниць у висвітлення ролі жінок та дівчат у конфліктному та постконфліктному врегулюванні;
- підготовка рекомендацій до освітніх програм щодо включення до їх змісту питань забезпечення гендерного аспекту.

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.05.2025 р. № 448-р «Про затвердження плану заходів з підготовки до впровадження Європейської професійної карти»

Уряд затвердив План заходів з підготовки до впровадження Європейської професійної карти <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448-2025-%D1%80#Text>.

Заходи передбачають на 2025 – 2026 роки:

- моніторинг функціонування системи визнання та оцінки професійних кваліфікацій в Україні;
- вивчити досвід інших держав Європи стосовно адаптації національного законодавства;
- визначення пропозицій з формування національних координаторів та їх повноваження в Європейській професійній карті.

Головні виконавці плану заходів: Міністерство економіки та Міністерство освіти і науки України.

Документ також орієнтує на запровадження в Україні регульованих професій та формування ресурсів з використання робітничих кадрів на просторі Європейського союзу.

III. Накази центральних органів влади України

1. Наказ Міністерства економіки України від 10.07.2025 № 2845 «Про затвердження Зміни № 15 до національного класифікатора ДК 003:2010»

Наказом Мінекономіки від 10.07.2025 № 2845 <https://me.gov.ua/view/b4fd0a44-2461-4ded-990c-986ac7d2fbc5> затверджено Зміни № 15 до національного класифікатора ДК 003:2010 “Класифікатор професій” (Зміни), до якого додано новий розділ, який стосується військовослужбовців та резервістів оперативного резерву Збройних Сил України (ЗСУ), Державної спеціальної служби транспорту, Національної Гвардії України.

Змінами визначено професійні назви занять (робіт) військовослужбовців, що віднесені до трьох основних підрозділів: 01 – офіцерський склад; 02 – сержантський (старшинський) склад; 03 – рядовий склад та 9 кодів професійних угруповань, якими визначено кваліфікаційні вимоги до професійних назв занять (робіт).

Підготував: Василенко В.М.